

بِسْمِ
اللَّهِ الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

آسیب‌های تک‌فرزندی
به سلامت فرزند، والدین و جامعه

گردآوری و تألیف: دکتر نوذر نخعی، استاد پزشکی اجتماعی

آسیب‌های تک‌فرزندی به سلامت فرزند، والدین و جامعه

نشانی: کرمان، بلوار کشاورز، نیش کوچه
شماره ۹، مجتمع تجاری اداری فولاد
کرمان (افق)، طبقه دوم، واحد ۲۲
تلفن: ۲ - ۳۲۱۲۵۷۹۱ - ۰۳۴

- گردآوری و تألیف: دکتر نوذر نخعی
- صفحه‌آرا: اسماء وصال طلب راوری
- نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۱
- تیراژ: ۳۰۰۰ جلد
- ناشر: انتشارات مه‌رتا
- مدیر هنری و اجرایی: محمدمهدی کاربخش راوری
- چاپ و صحافی: چاپ مهدوی
- شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۶۱۹-۶-۷
- قیمت: ؟؟؟؟

پیش‌گفتار.....	۵
مقدمه.....	۹
آسیب‌های تک‌فرزندی به خودِ فرزند / ۱۲	
۱- افزایش احتمال بروز پیش‌زمینه‌های دیابت، سکتۀ قلبی و سکتۀ مغزی (سنندرم متابولیک).....	۱۳
۲- افزایش احتمال بروز مشکلات حرکتی.....	۱۶
۳- افزایش احتمال بروز روماتیسم مفصلی جوانان.....	۱۸
۴- افزایش احتمال کوتاهی قد.....	۲۰
۵- طول عمر کوتاه‌تر.....	۲۲
۶- افزایش احتمال چاقی.....	۲۴
۷- افزایش احتمال بیماری‌هایی همچون تب، سرماخوردگی و اسهال.....	۲۶
۸- افزایش احتمال ابتلا به اختلالات شخصیتی.....	۲۸
۹- افزایش احتمال وقوع اختلالات گفتاری در کودک.....	۳۰
۱۰- کمتربودن آمادگی جسمانی و تناسب اندام.....	۳۲
۱۱- بالاتربودن احتمال مشکلات سلامت روان و تاب‌آوری کمتر در کودکان تک‌فرزند.....	۳۴
۱۲- افزایش احتمال علایم افسردگی و اضطراب در دانش‌جویان و دانش‌آموزان تک‌فرزند.....	۳۶
۱۳- افزایش احتمال مشکلات عاطفی و مشکلات رفتاری در کودکان دبستانی تک‌فرزند.....	۳۸
۱۴- کمتربودن نمرۀ شاخص‌های تکامل دوران کودکی و آمادگی برای مدرسه.....	۴۰
۱۵- احتمال افزایش طول محوری چشم و نزدیک‌بینی.....	۴۲

آسیب‌های تک‌فرزندی به سلامت والدین / ۴۴

- ۱۶- افزایش احتمال ابتلا به بیماری‌های مزمن جسمی و روانی در والدینی که تک‌فرزند خود را از دست داده‌اند..... ۴۵
- ۱۷- دلهره و نگرانی مستمر از احتمال مرگ تک‌فرزند در زمان حیات والدین..... ۴۷
- ۱۸- محدودیت افراد تک‌فرزند در رسیدگی به پدر و مادر سالمند..... ۴۹

آسیب‌های اجتماعی و سایر مشکلات اجتماعی ناشی از تک‌فرزندی / ۵۲

- ۱۹- افزایش احتمال طلاق در سنین بزرگسالی..... ۵۳
- ۲۰- افزایش احتمال ارتکاب به جرائم خشونت‌آمیز در پسران تک‌فرزند..... ۵۵
- ۲۱- بالاتر بودن احتمال انحرافات اخلاقی و جنسی..... ۵۷
- ۲۲- افزایش احتمال اعتیاد به گوشی هوشمند..... ۵۹
- ۲۳- ضعیف‌تر بودن عملکرد تحصیلی..... ۶۲
- ۲۴- تغییر در برخی شاخص‌های رفتاری در سطح جامعه..... ۶۴
- ۲۵- کم‌شدن احتمالی میانگین ضریب هوشی جامعه..... ۶۷
- ۲۶- تأثیر منفی تک‌فرزندی بر سرمایه اجتماعی..... ۶۹

«پیش‌گفتار»

تحقیقات در آمریکا و اروپای غربی نشان می‌دهد که با یک روند افزایشی، حدود یک‌چهارم تا نیمی از خانواده‌های غربی تک‌فرزند شده‌اند که دو علت اصلی برای این پدیده ذکر می‌شود؛ تأخیر در فرزندآوری و مشغولیت ذهنی پیرامون هزینه‌ها از جنبه‌های گوناگون و این در حالیست که خانواده‌ها در این تصمیم‌گیری، اطلاع کافی از مشکلات و تبعات تک‌فرزندی ندارند. در سخنرانی‌های متعددی که در طول سال‌ها در سراسر کشور داشته‌ام، بارها بعد از اتمام سخنرانی این جمله را از والدین عزیز شنیده‌ام که کاش زودتر از این به ما در مورد عواقب تک‌فرزندی می‌گفتند! همین امر سبب شد که دومین کتاب خود را پیرامون آسیب‌های تک‌فرزندی به رشته تحریر درآورم.

در حال حاضر افزایش سریع خانواده‌های تک‌فرزند به یک دغدغه برای بسیاری از صاحب‌نظران تبدیل شده است.^۱ عوارض تک‌فرزندی

1. Pickhardt CE. The future of your only child: How to guide your child to a happy and successful life. St. Martin's Press; 2008 Mar 4.

چه از بعد فردی، چه اجتماعی و چه از منظر جمعیت‌شناسی سبب شد که دولت چین سیاست محدود کردن خانواده‌ها را به یک فرزند، در سال ۲۰۱۶ میلادی به دو فرزند تغییر دهد. به دنبال آن با توجه به عمق مشکلاتی که این کشور با آن‌ها مواجه شد، به رغم برخورداری از جمعیت ۱,۴ میلیارد نفری، در سال ۲۰۲۱ دولت چین رسماً سیاست سه فرزند را اعلام کرد.^۱

مطالعات نشان می‌دهد که آمار تک‌فرزندی در خانواده‌های ایرانی رشد فزاینده‌ای به خود گرفته است^{۳،۲} و میل به داشتن یک فرزند در نسل جدید رو به افزایش است، لذا آگاهی آنان از عواقب و آسیب‌هایی که تک‌فرزندی ایجاد می‌کند، بسیار مهم و ارزشمند است. از حدود ۱۰ سال قبل که نگارش کتاب «مشکلات و تبعات تک‌فرزندی» را به پایان رساندم، مقالات متعددی در خصوص آسیب‌های تک‌فرزندی

1. Lin S, Chen BB, Falbo T, Fong CJ, Guo J. Chinese Only Children: Advantaged or Disadvantaged?. *Frontiers in Psychology*. 2021;12.

۲. شجاعی، عرفانی، امیر، روند و الگوی تک‌فرزندی در ایران. فصل‌نامه علوم اجتماعی. دوره ۲۶، شماره ۸۵، شهریور ۱۳۹۸، صفحه ۸۹-۱۰۵.
۳. نخعی، نوذر، اطلس باروری استان کرمان. چاپ اول. تابستان ۱۴۰۱

به دنیای علم افزوده شده است. در این کتاب جدید سعی کردم با رویکردی نوین و بسیار فشرده، آسیب‌های تک‌فرزندی را با افزودن منابع جدیدتر، به کارشناسان و خانواده‌های عزیز یادآوری کنم. تمامی منابع مورد استفاده به صورت زیرنویس در همان صفحه آمده است. امیدوارم مفید فایده واقع شود.

از هنرمند ارجمند جناب آقای صالح رزم‌حسینی که اکثر کاریکاتورهای این کتاب اثر هنری ایشان است، تشکر می‌کنم. از همسر و فرزندانم نیز که همیشه همراه، همگام و سنگ صبور من بوده‌اند، صمیمانه قدردانی می‌نمایم.

نوذر نخعی

استاد پزشکی اجتماعی

مرکز تحقیقات مدیریت خدمات سلامت

مرکز مطالعات راهبردی خانواده و جوانی جمعیت

دانشگاه علوم پزشکی کرمان